

*Γυναικολογική Κλινική Αντικαρκινικού Νοσοκομείου Πειραιά, «ΜΕΤΑΞΑ»

**Περιφερικό Ιατρείο Αμυγδαλιάς, Ν. Φωκίδας

Ignaz Philipp Semmelweis: ο «πατέρας» της αντισηψίας

ΙΑΒΑΤΣΟ ΧΡΗΣΤΟΣ*, ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ*, ΝΤΖΙΩΡΑ ΦΩΤΕΙΝΗ**

Η μελέτη αυτή αποτελεί μία σύντομη αναφορά στη ζωή και το έργο του Ούγγρου ιατρού, Ignaz Philipp Semmelweis, ο οποίος ήταν ο πρώτος ο οποίος μίλησε για τη σημασία της αντισηψίας στην καταπολέμηση του επιλόχειου τοκετού, παρά το γεγονός ότι η θεωρία των μικροβίων δεν είχε ακόμα αναπτυχθεί.

Ο Ignaz Philipp Semmelweis γεννήθηκε στο προάστιο Ταμπάν της Βουδαπέστης της Ουγγαρίας την 1^η Ιουλίου 1818. Ήταν το 5^ο παιδί ενός εμπόρου γερμανικής καταγωγής.

Τη βασική του εκπαίδευση την έλαβε στο καθολικό Γυμνάσιο της Βούδας και ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο της Πέστης από το 1835 έως το 1837. Ο πατέρας του επιθυμούσε να ασχοληθεί με τις νομικές υπηρεσίες της αυστριακής κυβέρνησης, αλλά όταν ο ίδιος ταξίδεψε στη Βιέννη για να εγγραφεί στη νομική σχολή αποφάσισε με τη συγκατάθεση των γονέων του να ασχοληθεί με την ιατρική και γράφτηκε στην οικεία ιατρική σχολή. Μετά από ένα χρόνο στη Βιέννη επέστρεψε στην Πέστη, όπου και συνέχισε τις σπουδές του από το 1839 έως το 1841. Το 1841 επέστρεψε για τη συνέχιση της εκπαίδευσής του στη 2^η Ιατρική σχολή της Βιέννης καθώς δεν είχε μείνει ικανοποιημένος από το επίπεδο των σπουδών στην Πέστη. Ανάμεσα στους δασκάλους του στη Βιέννη ήταν ο Karl von Rokitansky, ο Josef Skoda και ο Ferdinand von Hebra. Το 1844 παρακολούθησε ένα δίμηνο σεμινάριο μαιευτικής και στη συνέχεια εκπαιδεύτηκε χειρουργικά για 15 μήνες από τον Οκτώβριο του 1844 έως το Φεβρουάριο του 1846 δίπλα στο Skoda μαθαίνοντας παράλληλα στατιστική ανάλυση.

Αμέσως μετά, έγινε βοηθός της 1^{ης} Μαιευτικής κλινικής του γενικού νοσοκομείου της Βιέννης που αποτελούσε παράλληλα και τμήμα της οικείας ιατρικής σχολής. Από τότε άρχισε να διερευνά τις πιθανές αιτίες του επιλόχειου πυρετού αν και οι ανώτεροι του υποστήριζαν ότι δεν μπορούσε να προληφθεί. Κατά τη διάρκεια της απασχόλησής του στο γενικό νοσοκομείο της Βιέννης ως επικεφαλής της Μαιευτικής κλινικής, το 1847 ο Semmelweis ήταν ο πρώτος που παρατήρησε ότι οι θάνατοι από επιλόχειο πυρετό ήταν περισσότεροι στις γυναίκες που γεννούσαν σε ιατρούς ή φοιτητές ιατρικής από ότι σε μαιείς. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα οι ιατροί συνήθως μετακινούνταν αμέσως από τον ένα ασθενή στον άλλο χωρίς να πλένουν τα χέρια τους ή από μία πιστοποίηση θανάτου από λοιμώδες αίτιο στην εξέταση της εγκύου.

Το 1847 με αφορμή το θάνατο του αδελφικού του φίλου Jacob Kolletschka από λοίμωξη μετά τον τραυματισμό του στο δάχτυλο από μολυσμένο νυστέρι κατά τη διάρκεια ιατροδικαστικής εξέτασης, ο Semmelweis αμέσως πρότεινε ότι υπάρχει άμεση συσχέτιση ανάμεσα στον επιλόχειο τοκετό και τη μόλυνση από κάποιους «παράγοντες» (καθώς δεν είχε αναπτυχθεί ακόμα η θεωρία των μικροβίων). Ο Semmelweis υπέθεσε ότι «παράγοντες» που εισέρχονταν στις γυναίκες οδηγούσαν στον επιλόχειο πυρετό και είπε ότι αυτοί οι παράγοντες μεταφέρονταν από τα χέρια των ιατρών και των φοιτητών ιατρικής. Ο Semmelweis πρότεινε στους ιατρούς να πλένουν τα χέρια τους σε χλωριούχου διάλυμα πριν από κάθε εξέταση. Με αυτό τον τρόπο αμέσως παρατηρήθηκε μία πτώση στους δείκτες θνησιμότητας από το 18,27% στο 1,27%. Το 1848 επέκτεινε το πρωτόκολλό του στο πλύσιμο όλων των εργαλείων που έρχονταν σε επαφή με τους ασθενείς.

Παρά τα όποια θετικά αποτελέσματα ο Semmelweis δε δημοσίευσε τις απόψεις του. Πρώτος ο Ferdinand von Hebra έγραψε δύο άρθρα όπου εκθείαζε τις έρευνες του Semmelweis. Οι αντιδράσεις από την ιατρική κοινότητα της Βιέννης ήταν τεράστιες καθώς οι γενικότερες επικρατούσες απόψεις υποστήριζαν ότι ο επιλόχειος πυρετός οφειλόταν στην ανισορροπία των χυμών του ανθρώπινου οργανισμού, ενώ επιπλέον τα χέρια των ιατρών θεωρούνταν «ιερά» και «ευλογημένα» ώστε να μεταφέρουν ασθένειες. Το 1848 ο Skoda ενθουσιασμένος από τα αποτελέσματα του Semmelweis ζήτησε την αξιολόγηση αυτών από την επιτροπή υγείας, αλλά οι πολιτικές αλλαγές με την επικράτηση των συντηρητικών στην Αυστρία (ο Semmelweis ήταν προοδευτικός), καθώς και η γραφειοκρατία οδήγησαν στην απαξίωση των απόψεων του. Παράλληλα, ακολούθησε η απόλυσή του από το νοσοκομείο. Αποτέλεσμα ήταν ο ίδιος να αναγκαστεί να φύγει απογοητευμένος από τη Βιέννη για οικονομικούς λόγους επιστρέφοντας στην Πέστη της Ουγγαρίας το 1850. Εκεί ανέλαβε υπεύθυνος του μαιευτικού τμήματος του St Rochus νοσοκομείου της

Πέστης από το 1851 έως το 1857, οπότε και οι ιδέες του αναγνωρίστηκαν από την ιατρική κοινότητα της Ουγγαρίας και εξαπλώθηκαν.

Κατά το διάστημα αυτό παντρεύτηκε και απέκτησε 5 παιδιά και απέκτησε ιδιωτικό ιατρείο. Το 1855 έγινε καθηγητής μαιευτικής στο πανεπιστήμιο της Πέστης, ενώ το 1857 αρνήθηκε την έδρα στο πανεπιστήμιο της Ζυρίχης. Το 1861 ο Semmelweiss δημοσίευσε τα συμπεράσματά του στο βιβλίο με τίτλο "Die Aetiologie der Begriff und die Prophylaxis des Kindbettfiebers", αλλά οι απόψεις του δεν αναγνωρίστηκαν έως το 1890. Έλαβε πολλές αρνητικές κριτικές ανάμεσα στις οποίες και αυτή του Rudolf Virchow. Ο Semmelweiss ήταν ο πρώτος που επηρέασε το Lister, αλλά πέρασαν αρκετά χρόνια έως ότου η αντισηψία μπει στην καθ' ημέρα ιατρική πράξη.

Τον Ιούλιο του 1865 υπέφερε από νευρολογική κατάρρευση, την οποία σύγχρονοί μας μελετητές την αποδίδουν σε νόσο Alzheimer ή γεροντική άνοια. Μετά από ένα ταξίδι στη Βιέννη περιορίστηκε σε ένα άσυλο, όπου και απεβίωσε μετά από 2 εβδομάδες στις 13 Αυγούστου 1865 είτε από «δηλητηρίαση του αίματος» από τους «παράγοντες» που μελετούσε (γε-

γονός που αποτελεί τραγική ειρωνεία) είτε σύμφωνα με μία άλλη άποψη ύστερα από το βασανισμό του από το προσωπικό του ασύλου.

Μετά την επικράτηση της θεωρίας της μικροβιακής λοίμωξης ο Semmelweiss αναγνωρίστηκε ως ο πρωτοπόρος της πρόληψης μικροβιακών λοιμώξεων με την αντισηψία.

ABSTRACT

This text is an outline of Semmelweiss's life and personality, a Hungarian doctor who is the first who noticed the role of antiseptic policy in the prevention of puerperal fever despite the fact that the germ theory had not yet been developed at that time.

Key words: Ignaz Philipp Semmelweiss

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. H.O. Lancaster: Ignaz Philipp Semmelweiss, Journal of Medical Biography
2. N.I.H.: Ignaz Philipp Semmelweiss
3. Catholic Encyclopedia: Ignaz Philipp Semmelweiss
4. J.H. Lienhard: Ignaz Philipp Semmelweiss

Medical Annals